

Директорія УНР

План

1. Український національний Союз: створення та діяльність.
2. Антигетьманське повстання. Створення Директорії УНР.
3. Політика Директорії УНР.
4. Друга радянсько-українська війна і інтервенція Антанти.
5. Наступ Денікіна та Армії УНР на більшовиків. Війна з Денікіним.
6. Варшавський договір і радянсько-польська війна.

ДАТИ:

- **14 листопада 1918 р.** – утворення Директорії, початок повстання проти гетьманського уряду.
- **листопад 1918 р.** – проголошення ЗУНР;
- **22 січня 1919 р.** – Акт злуки УНР і ЗУНР
- **18(31) серпня 1919 р.** - Денікінські війська захопили Київ.
- **25 квітня 1920 р.** - Польські війська разом з Армією УНР почали наступ на радянську Україну.

1. Український національний Союз: створення та діяльність.

Український Національно-Державний Союз (УНДС)

Український Національно-Державний Союз (УНДС) —
координаційний центр українських центристських і
правих партій (УПСС, УПСФ, Української Трудової
Партії, Української Демократично-Хліборобської Партії) та
Об'єднаної Ради Залізниць України й Поштово-
Телеграфної Спілки.

Створення та діяльність УНДС

- Український Національно-Державний Союз створений **у середині травня 1918 р.** з метою «рятувати загрожену українську державність» перед наступом росіян за гетьманської влади.
- **24 травня 1918 р.** УНДС висловив вотум недовіря урядові Ф. Лизогуба за антиукраїнську діяльність деяких міністерств та адміністрації й вимагав українізації державного апарату.
- УНДС поширив свої рамки в серпні 1918, перетворившись на **Український Національний Союз.**

Боротьба проти гетьманського режиму: літо-осінь 1918 р.

Дата	Подія
Липень 1918 р.	Страйк залізничників
Серпень 1918 р.	Селянське повстання на Київщині, інспіроване більшовиками
Літо—осінь 1918 р.	Селянський повстанський рух проти німецької окупації і гетьманського режиму

Український Національний Союз (УНС)

Український Національний Союз (УНС) — **координаційний осередок українських політичних партій** (УПСФ, УСДРП, УПСР, УПСС) і культурно-громадських, професійних організацій (Селянська Спілка, Учительська Спілка, Правниче Товариство, Союз Залізничників, Всеукраїнська Поштово-Телеграфна Спілка, Лікарська Спілка, централія «Просвіти», Всеукраїнський Земський Союз тощо).

Виникнення та мета УНС

- УНС утворився **на початку серпня 1918 року** на базі УНДС і стояв **в опозиції до політики гетьманського уряду.**
- Мав **філії в Одесі, Вінниці, Кременчуці, Кам'янці Подільському, Полтаві.**
- Мета: **створення демократично-парламентарного ладу та закріплення самостійності української держави.**

Діяльність УНС

- 5 жовтня 1918 р. делегація УНС вимагала від П.Скоропадського **реорганізації уряду** та участі в ньому українських міністрів. Однак, переформований 24 жовтня 1918 р. **уряд Ф. Лизогуба** з участю О.Лотоцького, П.Стебницького, А.В'язлова, В.Леонтовича і М.Славінського **не викликав довір'я УНС**.
- **14 листопада 1918 р.**, коли П.Скоропадський проголосив федерацію України з майбутньою Росією та затвердив кабінет на чолі з російським монархістом С. Гербелем, **УНС розпочав проти гетьмана повстання**.
- З приходом Директорії необхідність в союзі відпала і він **припинив існування в січні 1919 р.**

Український національний союз та створення Директорії

Серпень 1918 р. Створення чотирма політичними партіями
Українського Національного союзу (УНС), який очолив В. Винниченко

Українська соціал-де-
мократична партія

Українська партія со-
ціалістів-революціоне-
рів (праві)

Українська партія со-
ціалістів-самостійни-
ків (праве крило)

Українська партія со-
ціалістів-федералістів

Жовтень 1918 р. Спроба УНС налагодити відносини з гетьманом.
Проведення переговорів про участь членів УНС в уряді гетьмана

Вимоги УНС до гетьмана

- Проведення аграрної реформи на основі ліквідації великого землеволодіння
- Забезпечення трудового селянства землею
- Установлення демократичних свобод
- Прийняття демократичного виборчого закону
- Скликання Українського національного конгресу
- Спільне розв'язання кадрових питань

Зрив домовленостей, перехід УНС на антигетьманські позиції,
підготовка антигетьманського перевороту

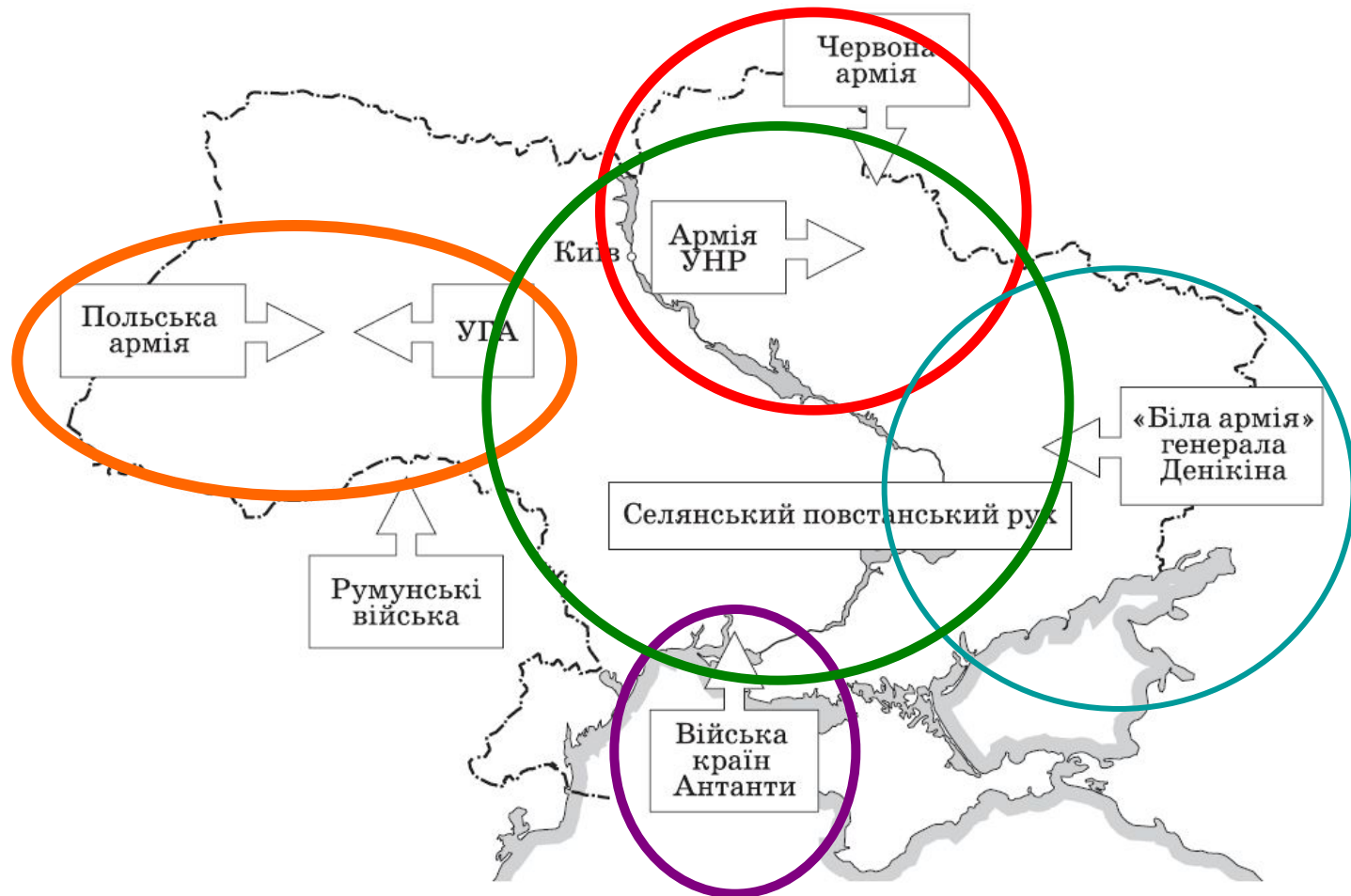
Створення 14 листопада 1918 р. Директорії — революційного органу керівництва
антигетьманським повстанням, верховного органу УНР

2. Антигетьманське повстання. Створення Директорії УНР

Буремні листопад - грудень 1918

- 1 листопада - «Листопадовий зрив» у Львові. Виникнення ЗУНР. Україно-польське протистояння і війна (з 11 листопада)
- 14 листопада - 14 грудня – Антигетьманське повстання Директорії УНР.
- 16 листопада – Початок агресії Антанти.
- Листопад – грудень - Частина України контролюється повстанцями, що постійно змінюють свою орієнтацію: то на УНР, то на більшовиків.
- Грудень - Радянська Росія почала антигетьманське “повстання”, що переросло у війну з Директорією УНР.
- Грудень - Початок наступу Добровольчої (А.Денікін) і Донської (П.Краснов) армій на Донбас. Оголошення Денікіна головнокомандуючим збройними силами Півдня Росії.

Воєнно-політична ситуація в Україні в кінці 1918-1919 р.

Директорія УНР

найвищий орган державної влади відродженої Української Народної Республіки, який діяв з **14 листопада 1918 року до 10 листопада 1920 року**.

Директорія УНР прийшла **на зміну гетьманату**, який було повалено 14 грудня 1918 року.

Склад Директорії

Голова , член Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП)	В.Винниченко
Головний Отаман , згодом Голова Директорії, Член Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП)	С.Петлюра
Член Української партії соціалістів-революціонерів (УПРС)	Ф.Швець
Представник об'єднаної ради залізничників України	А.Макаренко
Член Української партії соціалістів-самостійників (УПСС)	О.Андрієвський
Президент ЗО УНР, перебував у складі Директорії УНР з <u>22 січня</u> 1919 до кінця червня 1919.	Є.Петрушевич

**Винниченко
Володимир
Кирилович**

Голова Директорії
(14
грудня 1918 р.— 13
лютого 1919 р.).

Петлюра Симон

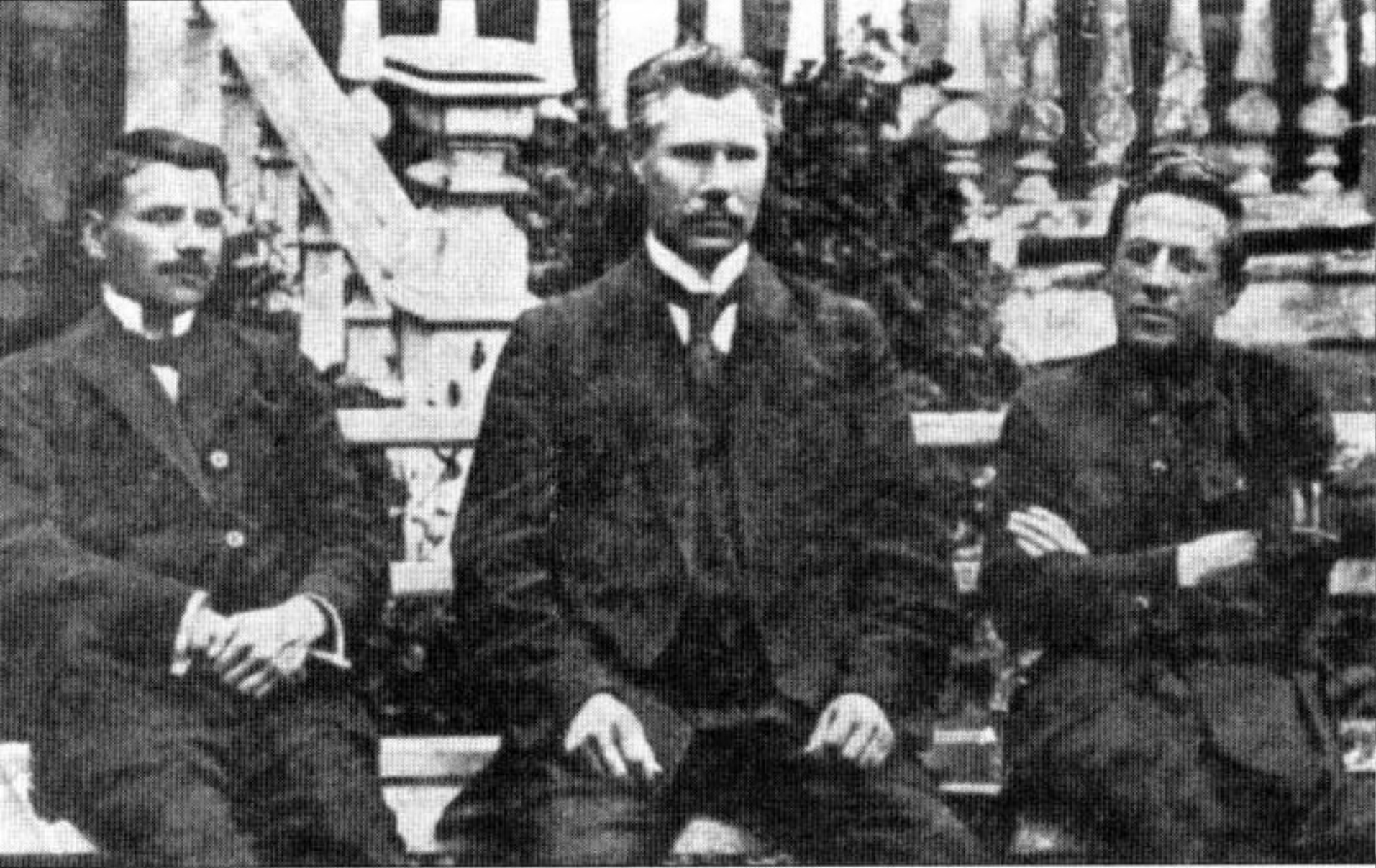
Головний Отаман,
голова Директорії
(13 лютого
1919 р. — 10
листопада 1920 р.).

**Петруше́вич
Євге́н
Оме́лянович**

президент і
диктатор ЗУНР

**Члени Директорії УНР А.Макаренко, Ф.Швець, С.Петлюра.
Кам'янець-Подільський, 1919 р.**

Керівники Директорії та Армії УНР. Кам'янець-Подільський, липень 1919 року. Сидять: Ф. Швець, С.Петлюра, А.Макаренко. Стоять: ад'ютант Петлюри О.Доценко, нач. канцелярії М.Миронович, полк. Куликовський, сотн. Осецький (брат Наказного Отамана), генерал-квартирмейстер Генштабу Шайбле, військовий міністр В.Петрів, посильний Г.Швець, начальник Головної юридичної управи Армії УНР Є.Мошинський(?)

Хроніка подій повстання проти гетьмана

Дата	Подія
14 листопада 1918 р.	Видання П. Скоропадським грамоти про федеративний зв'язок України з майбутньою небільшовицькою Росією. Створення УНС Директорії
15 листопада 1918 р.	Заклик Директорії до збройної боротьби проти гетьманату
17 листопада 1918 р.	Угода Директорії з Великою солдатською радою німецьких військ про нейтралітет
18 листопада 1918 р.	Розгром військами Директорії гетьманських військ під Мотовилівкою.
19 листопада 1918 р.	Оголошення Директорією загальної мобілізації. Головний отаман С.Петлюра видав наказ, у якому обіцяв надати додаткові земельні ділянки всім, хто «своєчасно стане до війська».
14 грудня 1918 р.	Вступ до Києва військ Директорії. П. Скоропадський зрікся влади.

Парад петлюрівських військ на Софіївському майдані у Києві 17 грудня 1918 р.

Поновлення діяльності Ради Народних Міністрів УНР

26 грудня 1918 р. було утворено перший уряд Директорії УНР, який очолив соціал-демократ **В. Чехівський**. В уряді було 6 соціал-демократів, по 4 соціал-революціонери і соціал-самостійники, 3 соціал-федералісти, один єврейський соціал-демократ і один безпартійний.

Чехівський Володимир Мусійович

Голова Ради міністрів
Директорії УНР
(26
грудня 1918 року — 13
лютого 1919 року)

3. Політика Директорії УНР

Внутрішня політика Директорії УНР

Політика Директорії була прямо протилежна колишній політиці гетьмана П.Скоропадського, передбачала **утвердження в Україні національного варіанта радянської влади без крайнощів більшовизму.**

Трудовий принцип влади

- У грудні 1918 на нараді членів Директорії УНР і представників політичних партій **з метою ефективної боротьби з більшовиками** було запропоновано покласти в основу організації влади т. зв. **"трудовий принцип"**, за яким влада на місцях мала належати **радам робітників, селян і трудової інтелігенції**.
- У Декларації Директорії УНР пропонувалося скликати **Конгрес трудового народу України** як **найвищий орган влади в Україні**.

Трудовий конгрес

(23—28 січня 1919 р.)

Система виборів

Виборчі права надавались «трудовим верствам» населення. У результаті права голосу були позбавлені промисловці, поміщики, комерсанти, частина інтелігенції, духовенство та інші «нетрудові» прошарки суспільства

Обрано: 400 делегатів (із яких 36 належали Західноукраїнській області)

Рішення конгресу. «Універсал трудового конгресу України»

- Вища влада передавалася Директорії
- Виконавчі функції мала здійснювати Рада народних міністрів, підзвітна Трудовому конгресу, а в перервах між його засіданнями — Директорії
- Влада на місцях мала перейти під контроль губернських і повітових трудових рад, що обиралися пропорційно від селянства і робітництва
- Підготовка роботи наступної сесії Трудового конгресу покладалася на комісії з оборони республіки, земельну, освітню, бюджетну, закордонних справ, харчових справ
- Уряд і комісії мали виробити інструкцію про вибори до трудових рад і закон про вибори Всенародного парламенту Незалежної соборної Української Республіки
- Конгрес доручив Директорії та Раді народних міністрів працювати в напрямі вирішення таких завдань: а) здійснення земельної реформи шляхом передачі землі трудящим селянам без викупу; б) ліквідація безробіття серед пролетарських верств населення шляхом відновлення роботи промислових підприємств; в) оборона незалежності республіки

Конституційні та законодавчі зміни

- Законодавча влада передавалася Трудовому конгресу.
- Скасовувалися «злочинні інституції пануючих класів (карні експедиції, жандарми)».
- Старий державний апарат було зруйновано (реально обіцяна «трудова влада» не встановлена; фактично влада на місцях залишалась у отаманів.
- Скасовувалися всі закони і постанови гетьманського уряду у сфері робітничої політики.
- Відновлювався 8-годинний робочий день, робітничий контроль на підприємствах, право на укладення колективних договорів, на створення коаліцій і проведення страйків.

Акт Злуки
(22 січня 1919 р.)
УНР та ЗУНР

Мітинг на Софійському майдані у Києві з нагоди проголошення Акту злуки
Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки
в єдину соборну державу.

22 січня 1919 р.

Закон про форму влади на Україні

28.1.1919 делегати Конгресу
трудового народу схвалили цей
закон як **проект тимчасової
конституції України**

Форма влади в Україні

- **Вимушене тимчасове припинення діяльності** Конгресу трудового народу через наступ російських військ на Київ.
- До наступної сесії Конгресу верховна влада і оборона держави доручались **Директорії УНР**, доповненої представником від **ЗУНР Є.Петрушевичем**).
- Закони, видані Директорією УНР, мали затверджуватись найближчою сесією Трудового конгресу.
- Виконавча влада мала належати **Раді народних міністрів**, яка призначалася Директорією і була підзвітна Трудовому конгресу (на час перерви засідань Директорії УНР).

Закон про форму влади на Україні

Закон

УХВАЛЕНИЙ КОНГРЕСОМ ТРУДОВОГО НАРОДУ УКРАЇНИ
на засіданні 28-го січня 1919 року

ПРО ФОРМУ ВЛАДИ НА УКРАЇНІ

Конгрес Трудового Народу України, вислухавши справоздання Директорії та її міністерства, і беручи на увагу заяву Директорії про її готовність скласти свої уповноваження, постановив:

1. Висловити своє повне довірря і подяку Директорії за її велику роботу для визволення від пансько-гетьманської влади українського народу.

2. Зважаючи на загрожуюче внутрішнє і зовнішнє положення нашої Республіки, засідання свої припинити, виділивши із свого складу комісії з законопідготовчими і контрольними функціями, які мають розробити законопроекти для слідуючої сесії Трудового Конгресу, а також допомогти правительству в оздоровленні адміністративного апарату всієї Республіки від контр-революційних і антидержавних елементів. Повинні бути утворені комісії: 1) по обороні Держави, 2) земельна, 3) бюджетна, 4) закордонних справ, 5) харчових справ і 6) культурно-освітня. Загальний склад комісій укладається шляхом виборів, пропорціонального представництва від усіх фракцій Конгресу, по рахунку 1 представник від 15 членів Конгресу. Поділ по окремим комісіям і вироблення порядку работ встановлюється на спільних зборах всіх обраних до комісій депутатів.

3. З огляду на небезпечний військовий час доручити власть і оборону краю Директорії У. Н. Р., яка доповнена представником од Наглядацької України до слідуючої сесії Трудового Конгресу має бути верховною властю і видавати закони, необхідні для оборони Республіки, при чим ці закони передаються на затвердження найближчій сесії Трудового Конгресу. Виконавча влада У. Н. Р. належить Раді Народних Міністрів, котра скла-

дається Директорією і в час перерви сесії Конгресу відпов дає перед Директорією.

4. Доручити президії Трудового Конгресу в порозумінні з Директорією в найближчий час, коли явиться змога нормальної роботи, скликати слідууючу сесію Трудового Конгресу України.

5. Конгрес Трудового Народу України стоїть проти організації робітничої диктатури і висловлюється за демократичний лад на Україні. В шлях закріплення демократичного, ладу, правительство У. Н. Р. разом із комісіями має підготувати закон для виборів всенароднього парламенту Великої Собрної Української Республіки.

6. На основі всенароднього голосування мають бути скликані нові органи влади на місцях, а до того місцева власть в інтересах національної оборони повинна належати довіреним правительству Української Народної Республіки — комісарам, які повинні працювати в контакті і під контролем місцевих трудових рад, обраних пропорціонально, від селян і робітників.

7. В відношенні до захватів Української території військами держав Антанти, арміями совітськими, польськими, донськими, добровольцькими та румунськими — Конгрес Трудового Народу України заявляє свій рішучий протест проти замахів на цілість, самостійність і незалежність Української Народної Республіки. Український народ хоче бути нейтральним і в дружніх відносинах з усіми іншими народами, але він не потерпить, щоб яка б не було держава нахидала збройною силою свою волю Українському Народові.

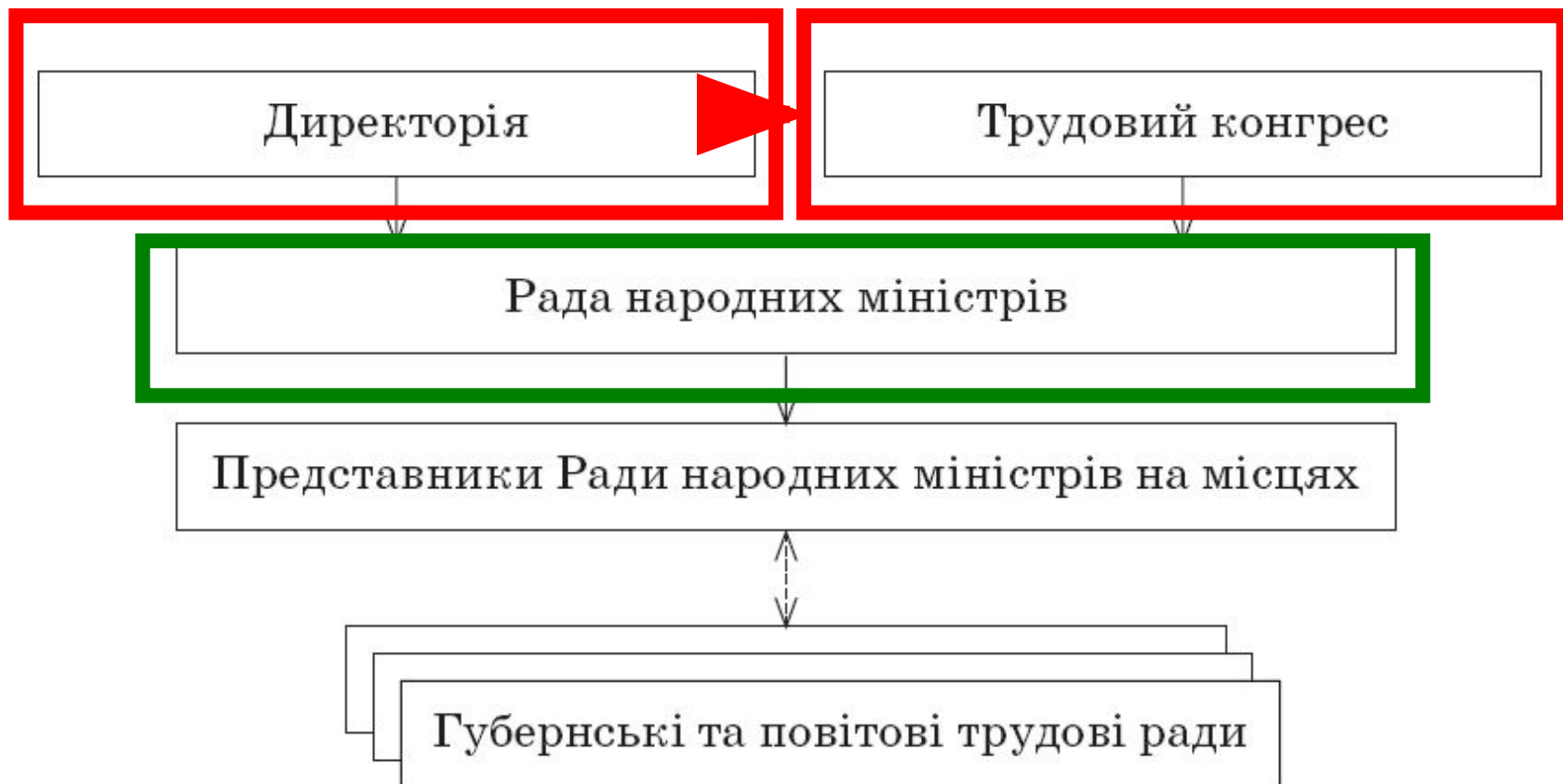
8. З приводу своїх постанов Конгрес Трудового Народу України видає свій Універсал до Українського народу і ноти до народів всього світа.

Президія Конгресу Трудового Народу України:

Голова Семен Вітик.

Секретарь Сергій Бачинський.

Структура влади Директорії УНР

Земельна політика

- Директорія передбачала **конфіскацію поміщицьких земель**. Земельні наділи площею до 15 десятин не конфісковувалися. Не підлягали конфіскації також землі промислових підприємств, цукрових заводів, а також іноземців.
- На малоземельному Правобережжі **Польща домоглася визнання за поміщиками польського походження статусу іноземних громадян, у зв'язку з чим їхня власність оголошувалася недоторканною**.
- **Термін і порядок розподілу землі не визначалися**; лишалося непорушним дрібне селянське землеволодіння.

Зовнішня політика – 3 вектори

Створення Армії УНР. Період отаманщини.

Отаманщина

- Створити боєздатну армію зі збройних формувань, що виникли під час антигетьманського повстання, не вдалося. Директорія фактично опинилася **без армії**.
- Тоді Головний отаман С. Петлюра почав **призначати отаманами будь-кого, хто міг командувати, мав зброю і виказував лояльність до Директорії**, а також заявив про своє прагнення боротися з більшовиками. Кожен такий отаман отримував грамоту від Петлюри і декілька мільйонів українських карбованців. **Ніякого контролю над отаманами не існувало.**

Реорганізація Армії

- **Із середини 1919 р. С. Петлюра розгорнув активну діяльність з реформування армії і боротьбу з отаманщиною, що сприяло зростанню боєздатності армії.**
- Проте безперервна війна, епідемії, чвари в керівництві, вичерпання воєнних і фінансових ресурсів, що дісталися у спадок від П. Скоропадського, відсутність зовнішньої підтримки зумовили поразку армії УНР.

Петлюра Симон

Головний
Отаман УНР

СИМОН ПЕТЛЮРА
* Травня 16 1879   † Травня 25 1926
Голова Директорії і Головний Отаман Військ
Української Народньої Республіки.

Олександр Осецький

Наказний
отаман УНР

Юнаків Микола

Начальник
Генерального
Штабу УНР

Українська революція 1917–1921 років

Стрілець Окремого загону Січових Стрільців

Парад на День Соборності
22 січня 1919

Після встановлення Гетьманату у квітні 1918 року, полк Січових Стрільців відмовився продовжувати службу і його роззброїли німці. Але в серпні гетьман відновив Окремий загін Січових Стрільців. Внаслідок проголошення федерації з Росією, стрільці повстали проти гетьмана і 18 листопада під Мотовилівкою розбили гетьманські загони. Директорія утворила Осадний корпус Січових Стрільців, який 15 грудня зайняв Київ. Командиром корпусу був полковник Євген Коновалець. Тоді Січові Стрільці були найбільш організованою і боєдатною частиною Армії УНР. Корпус бився з більшовіками до грудня 1919 року. Після катастрофи армії в «трикутнику смерті» корпус було розпущено. У 1920 році багато колишніх стрільців вступили до лав 6-ї Січової стрілецької дивізії.

Військові підрозділи доби Перших визвольних змагань

34

35

36

37

22

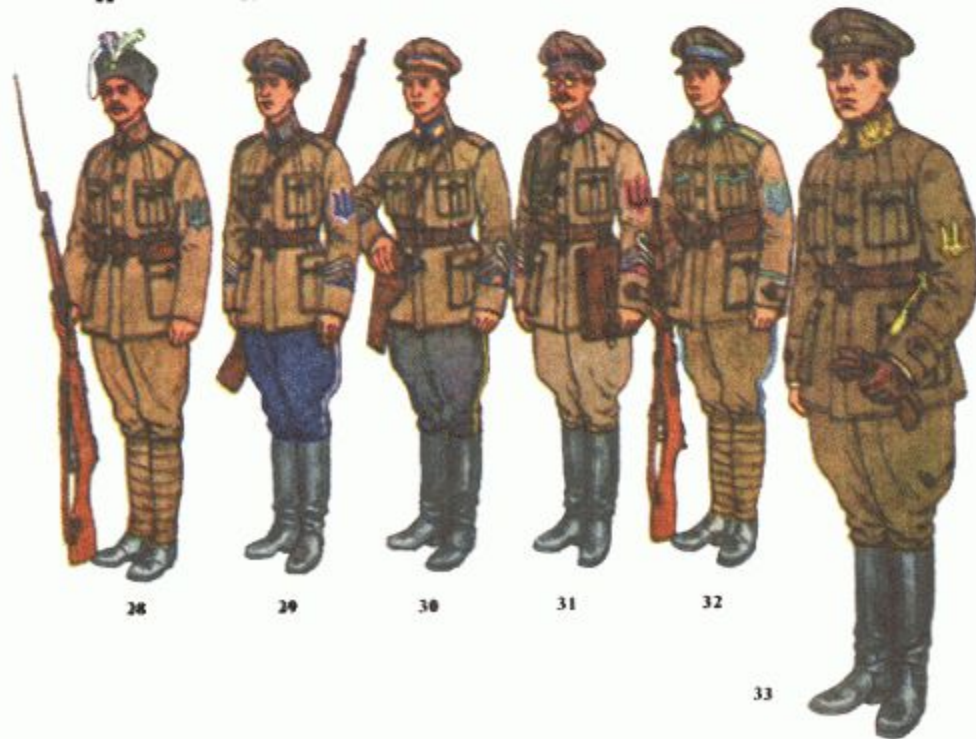
23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

Створення армійських груп

- В грудні 1918 р. в Армії УНР було сформовано **4 армійські групи**:
  - **Лівобережну** (командувач — отаман **П. Болбочан**)
  - **Північну Правобережну** (отаман — **В. Оскілко**)
  - **Південну Правобережну** (генерал — **О. Греків**)
  - **Дністрянську**.

**Болбочан
Петро
Федорович**

**Оскілко
Володимир
Пантелеймонович**

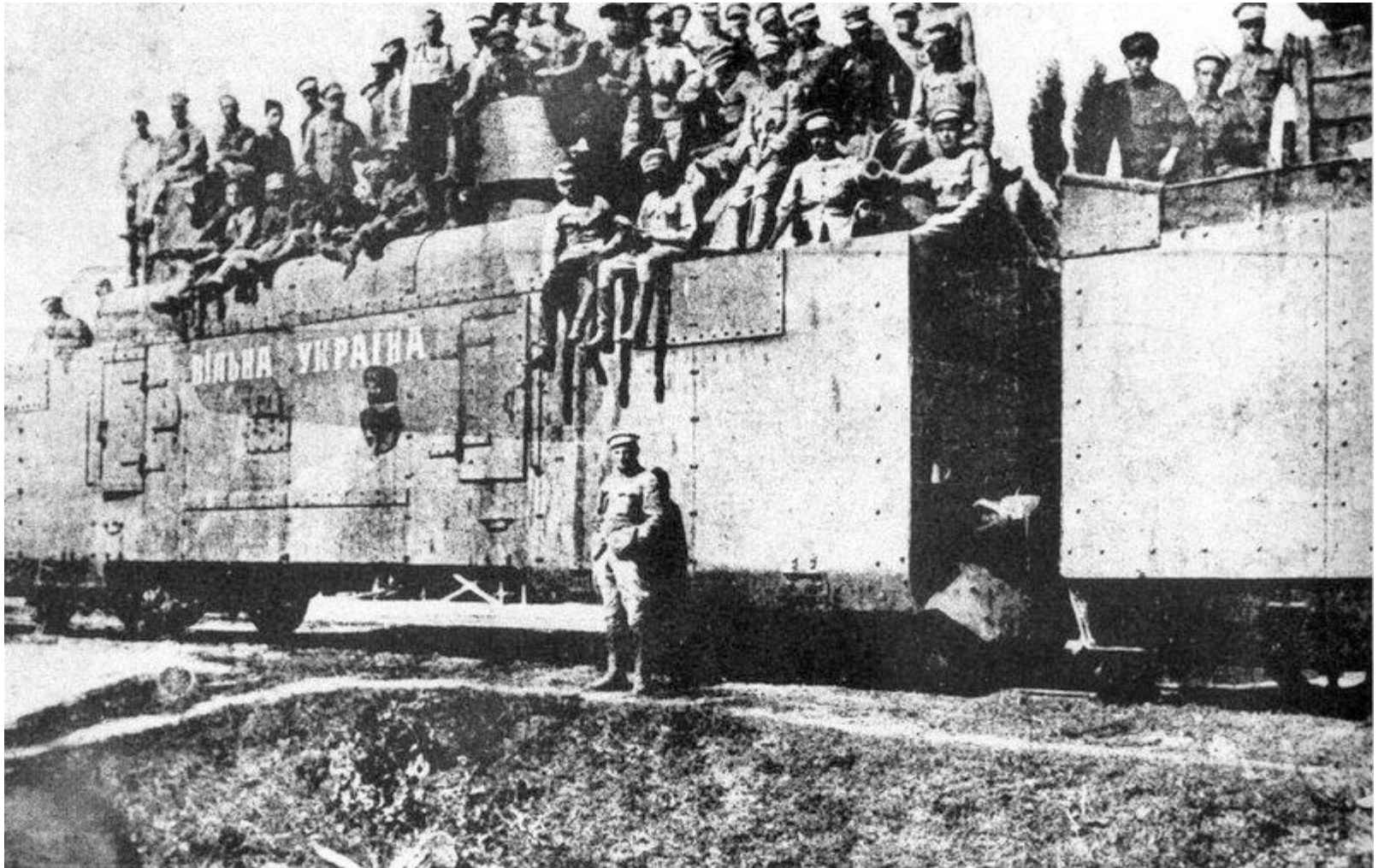

Греків Михайло

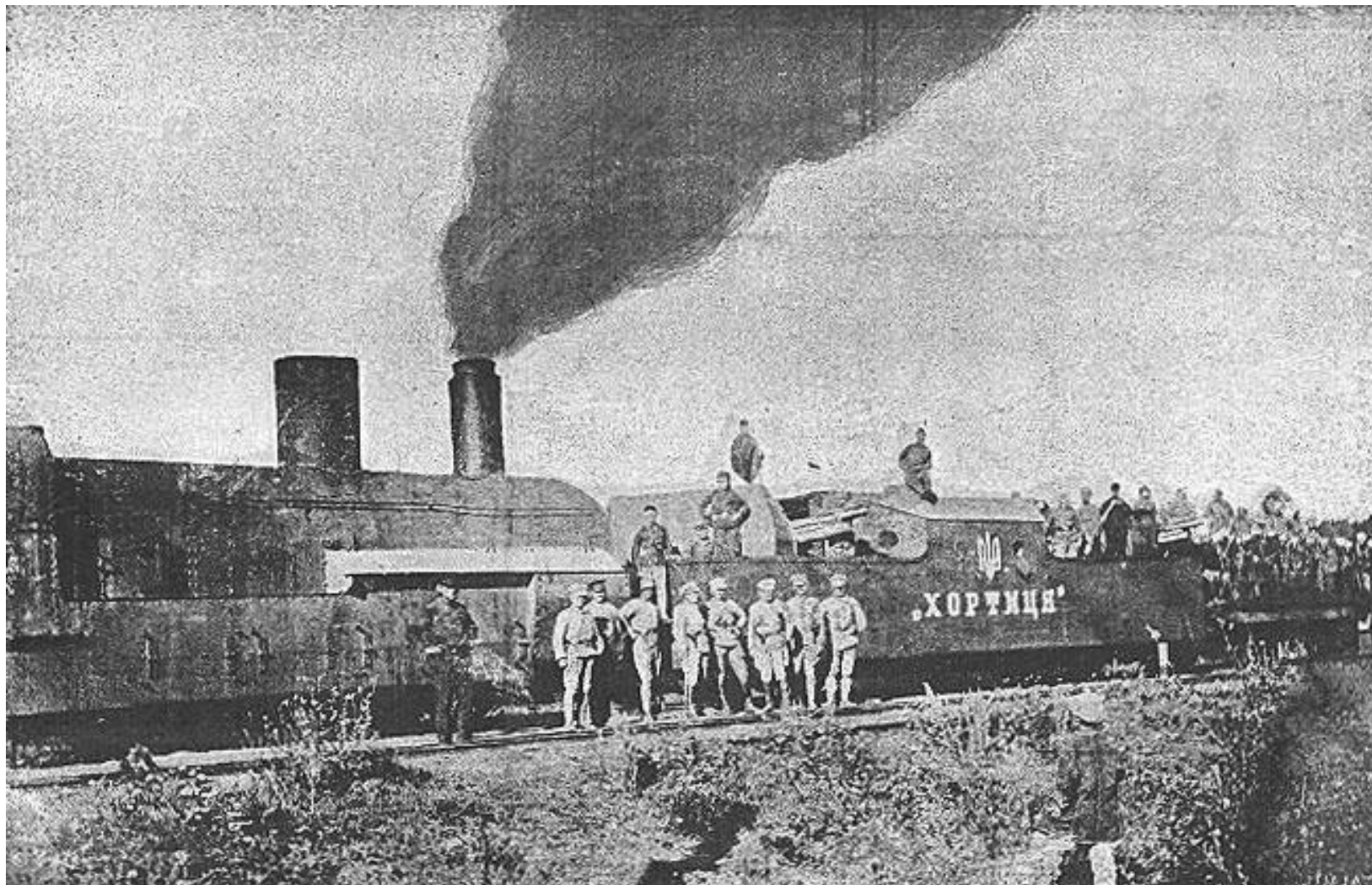
Начальний
вождь УГА.
1919 р.

«Вільна Україна» — панцерник Української галицької армії. 1919 р.

Панцерний потяг І-ї Бригади УСС «Хортиця», ст.
Тальне, вересень 1919.

4. Друга радянсько-українська війна та інтервенція Антанти

Друга радянсько-українська війна

Наступ на Харків

- У грудні 1918 р. почали свій наступ 1-ша і 2-га повстанські дивізії під загальним командуванням В.Антонова-Овсієнка.
- 3 січня 1919 р. радянські війська зайняли Харків, куди і переїхав Тимчасовий робітничо-селянський уряд України.
- 6 січня 1919 р. проголошена Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР).
- 16 січня 1919 р. Директорія УНР офіційно оголосила війну РСФРР.

Взяття Києва

- 5 лютого 1919 р. більшовицькі війська (Богунський полк під командуванням М.Щорса і Таращанський полк під командуванням В.Боженка) вступили до Києва.
- У березні 1919 р. більшовики встановили контроль над більшою частиною України.

Агресія Антанти, інтервенція

Інтервенція

- **16 листопада 1918 р.** - **Війська Антанти** пройшли Дарданелли і **направилися в усі порти від Одеси до Новоросійська.**
- **На початок 1919 р.** тут висадилися дві **французькі** дивізії, а також **англійські, грецькі, румунські й польські** частини загальною кількістю **60 тис. осіб.**

Діяльність інтервентів

- Узяти під контроль території, які залишали армії німецького блоку, підрозділи Антанти повністю не змогли.
- Війська зайняли лише прибережну смугу по лінії **Тирасполь—Бірзула — Херсон**, відмовившись від просування углиб території України.
- Інтервенти підтримували в Україні білогвардійців, які виступали за підновлення «єдиної і неподільної Росії».

Відступ інтервентів

- **Квітень 1919 р.** - Країни Антанти через повстання моряків на французькому флоті та поразку під Вознесенськом були **змушені евакуювати свої війська з Півдня України.**
- Проте надалі флот країн Антанти продовжував **морську блокаду** чорноморського узбережжя, здійснювалися **перевезення білогвардійських військ, постачання зброї та спорядження.**

Травень – серпень 1919 р.: Успіх Денікіна та Армії УНР

- Травень 1919 р. - **Розгром денікінськими військами Червоної армії в Донбасі.**
- Червень 1919 р. - Захоплення денікінцями **Харкова і Катеринослава.**
- 3 липня 1919 р. - **Наказ Денікіна про похід на Москву.**
- Липень 1919 р. - Перехід УГА через р. Збруч. **Об'єднання армій УНР і УГА.**
- Липень—серпень 1919 р. - **Наступ об'єднаних українських армій на Правобережжі.**
- 30 серпня 1919 р. - Залишення Києва Червоною армією. Одночасний вступ до міста української і денікінської армій. **«Київська катастрофа» — відступ українських армій з Києва.**

5. Наступ Денікіна та Армії УНР на більшовиків. Війна з Денікіним

Воєнно-політична ситуація в Україні в кінці 1918-1919 р.

Успіх Денікіна

- Травень 1919 р. - Розгром денікінськими військами Червоної армії в Донбасі.
- Червень 1919 р. - Захоплення Харкова і Катеринослава.
- 3 липня 1919 р. - Наказ Денікіна про похід на Москву.
- 30 серпня 1919 р. - Одночасний вступ до Києва української і денікінської армій.

Успіх Армії УНР

- **Липень 1919 р.** - Перехід УГА через р. Збруч. **Об'єднання армій УНР і УГА.**
- **Липень—серпень 1919 р.** - Наступ об'єднаних українських армій на Правобережжі.
- **30 серпня 1919 р.** - Залишення Києва Червоною армією. Одночасний вступ до міста української і денікінської армій. **«Київська катастрофа» — відступ українських армій з Києва.**

Війна Армії УНР з Денікіним

- **24 вересня 1919 р.** - Початок війни між УНР і денікінськими військами.
- **26 вересня 1919 р.** - Угода між Н.Махно і С.Петлюрою в Умані про **спільний фронт проти денікінців.**
- **6 грудня 1919 р.** - Перехід УГА на бік денікінців. Остаточний **розпад Директорії.** Початок Першого зимового походу армії УНР. **Від'їзд С. Петлюри з найближчим оточенням до Варшави.**

Перший Зимовий похід армії УНР

Питання для характеристики	Зміст
<i>Коли відбувся</i>	6 грудня 1919 р.— 6 травня 1920 р.
<i>Мета</i>	Збереження Армії УНР в умовах повної окупації України і нерівної боротьби. Підтримка антибільшовицького селянського повстанського руху на Правобережжі. Продовження національно-визвольної боротьби
<i>Командуючий</i>	М. Омелянович-Павленко
<i>Сили, що брали участь</i>	5—10 тис. осіб (Запорізька, Волинська і Київська групи)
<i>Результати</i>	Війська пройшли з боями 2 тис. км тилами денікінської і Червоної армій. Було збережено кістяк армії УНР, на базі якого було відновлено армію УНР, яка 1920 р. взяла участь у радянсько-польській війні

6. Варшавський договір і радянсько-польська війна

21—24 квітня 1920 р. між урядами Польщі та УНР у Варшаві були підписані загальна, торговельно-економічна і **військова конвенції** (угоди), які пізніше назвали **Варшавською угодою**

Варшавська угода

- **Польський уряд визнавав існування УНР** у межах, які мали бути означені договорами із суміжними країнами.
- **Кордон** між Польщею і УНР встановлювався по лінії, яка була вже зайнята польськими військами.
- До Польщі відійшли **Холмщина, Підляшшя, Посяння, Лемківщина, Західна Волинь, частина Полісся по р. Збруч і Горинь, уся Галичина**. Польща відмовлялася від подальших територіальних претензій.
- Польща зобов'язувалася **озброювати війська УНР**.
- Уряд УНР заявив про **відсутність претензій на західноукраїнські землі**.
- **Армія УНР** підпорядковувалися **польському командуванню**.
- Українські **залізниці** підпорядковувалися **польському управлінню**.
- УНР погоджувалася на **спільну валюту**.
- Український уряд повинен був **утримувати польські війська на території України**.

Радянсько-польська війна

Мета

Польща	Відновити Польщу в межах кордонів 1772 р. Перетворити Польщу в регіонального лідера, набути статусу великої держави.
Радянська Росія	«Розпалити пожежу» світової революції , розгромити основних збройних противників.
УНР	Звільнити Україну від більшовицької окупації.

Співвідношення сил сторін на початку війни

Показники	На території Білорусії			На території України		
	Червона армія	Польська армія	Співвідношення	Червона армія	Польська армія	Співвідношення
Особовий склад	169 260	158 364	1,1 : 1	55 033	142 074	1 : 2,6
Кулемети	1671	2043	1 : 1,2	1232	1994	1 : 1,6
Гармати та міномети	421	562	1 : 1,3	236	588	1 : 2,5
Бронепоїзди	11	—		8	—	
Бронеавтомобілі	38	18	2 : 1	—	31	
Літаки	—	22		24	29	1 : 1,2

Хронологія подій радянсько-польської війни

Дата	Подія
21 квітня 1920 р.	Варшавська угода між Польщею та УНР
25 квітня 1920 р.	Початок наступу польських і українських військ
6 травня 1920 р.	Вступ польських і українських військ у Київ
9 травня 1920 р.	Польські та українські війська форсували Дніпро, проте їх подальше просування було зупинено на лінії Вишгород—Бровари—Бориспіль
14 травня 1920 р.	Початок наступу Західного фронту Червоної армії, який був зупинений
26 травня 1920 р.	Початок контрнаступу Червоної армії Південно-Західного фронту
5 червня 1920 р.	Прорив польського фронту частинами 1-ї Кінної армії. Початок відступу польських військ
12 червня 1920 р.	Вступ частин Червоної армії у Київ
8 липня 1920 р.	Створення більшовицького уряду Східної Галичини — Галицький ревком (Галревком) на чолі з В. Затонським
15 липня 1920 р.	Проголошення Галицької Соціалістичної Радянської Республіки
11 липня 1920 р.	Нота англійського міністра закордонних справ Дж. Керзона про встановлення радянсько-польського кордону по «лінії Керзона», що була визначена країнами Антанти в грудні 1919 р.
22 липня 1920 р.	Пропозиція польського уряду розпочати мирні переговори
14 серпня 1920 р.	Червона армія підійшла до Варшави
17 серпня 1920 р.	Контрнаступ польських військ під Варшавою. Початок наступу польських та українських військ по всьому фронту
12 жовтня 1920 р.	Перемир'я між Польщею і радянською Росією

Ризький мир (18 березня 1921 р.)

Ризький мир був підписаний між Польщею, з одного боку, та РСФРР і УСРР, з іншого. Договір було ратифіковано: ВЦВК РСФРР — 14 квітня 1921 р., ЦВК УСРР — 17 квітня 1921 р., польський Сейм — 15 квітня. 28 квітня 1921 р. в Мінську було здійснено обмін ратифікаційними грамотами.

Основні умови

- Припинення стану війни.
- **Взаємне визнання суверенітету** і утримання від усякого втручання в її внутрішні справи, зокрема від агітації, пропаганди і всяких інтервенцій, або їх підтримки.
- **Визнання Польщею незалежності УСРР і БСРР.**
- Встановлення дипломатичних відносин
- **Визначалася лінія кордону між державами:** до Польщі відходили західноукраїнські (Східна Галичина, Західна Волинь, Західне Поділля, Холмщина, Підляшшя) і західнобілоруські землі.
- Передбачалося укладення економічної угоди.

Результати та наслідки радянсько-польської війни

- **Розгром** Червоною армією **Армії УНР** (листопад 1920 р.). Залишки частин УНР були інтерновані на території Польщі.
- Укладення **Ризького миру** (18 березня 1921 р.).
- **Зрив** планів більшовиків «**розпалити пожежу**» світової революції.
- **Поділ українських і білоруських земель між Польщею і радянською Росією.**
- Припинення збройного протистояння на теренах Східної Європи.
- **Закріплення нової розстановки сил, що склалася після Першої світової війни і громадянської війни в Росії.**

Недоліки політики Директорії

- Не змогла створити **життєздатний і стабільний політичний режим.**
- У результаті її перетворень **ослабла соціальна опора Директорії** (інтелігенція, значну частину якої зарахували до «поміщиків і капіталістів»; селянство, особливо біднота, яка звинувачувала Директорію в прокуркульській політиці; робітники, оскільки Директорія або її отамани придушували страйки, забороняли робітничі організації політичного характеру, розганяли профспілки).
- Широкі маси українського населення, особливо селянство, не зовсім усвідомлювали загальнонаціональні інтереси, необхідність створення і зміцнення власної держави.
- **Відсутність єдності національно-демократичних сил.**
- **Несприятливі зовнішньополітичні обставини.**

Поразка Української революції і визвольних змагань

- **Низький рівень національної самосвідомості українців** і, як наслідок, слабка соціальна база визвольного руху. Українську революцію очолила українська інтелігенція, яка розраховувала на підтримку селян. Інтелігенція була нечисленною, а селянство — політично несвідоме, неосвічене, неорганізоване, розпорошене. Робітники, підприємці, поміщики в більшості своїй не підтримали ідею незалежності України.
- **Відсутність єдності в діях українських національних сил**, які не пішли на компроміс в ім'я загальнонаціональних інтересів. УЦР була усунута шляхом перевороту П. Скоропадського; влада гетьмана була повалена в результаті повстання, організованого Директорією УНР; українські комуністи визнавали лише радянську форму правління; не було єдності між УНР і ЗУНР.
- Несприятлива міжнародна ситуація, відсутність зовнішньої підтримки. Боротьбу проти української революції вели набагато могутніші зовнішні сили.